

Motion till riksdagen 2005/06:N354

av **Ingrid Burman m.fl. (v)**

Sociala kooperativ

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lagstiftning för kooperativa företagsformer som underlättar att inrätta och driva sociala kooperativ.

Motivering

Definitionen av social ekonomi: ”Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft”.

Bara för ett par år sedan presenterade EU:s regionkommitté siffror som visade att den sociala ekonomin leder tillväxtligan – tillväxttakten är årligen ca 10 procent! ”Detta kan jämföras med större företag som skär ned på personalen, eller små och medelstora företag som har en genomsnittlig tillväxt på enbart 0,1 procent” (RK 2002-03-14).

För Sveriges del är det på grund av bristande statistik svårt att visa den sociala ekonomins omfattning. Sannolikt finns minst 200 000 svenska kooperativ, ömsesidiga företag, föreningar, stiftelser och liknande sammanslutningar, inom en stor mängd olika verksamhetsområden. Av dessa organisationer är ungefär 150 000 ideella föreningar. Totalt är omsättningen minst 120 miljarder kronor om året.

Intresset för att använda och efterlikna verksamhetsformer som inbegrips i social ekonomi är stort både när det görs olika arbetsmarknads- och näringspolitiska åtgärder och för att skapa nya verksamheter. Detta är bra, men vi menar att utvecklandet av sociala kooperativ inom välfärdssektorer aldrig får handla om att den gemensamma sektorn avhänder sig ansvaret för varje medborgares sociala situation och välfärd. Det är också viktigt att i sammanhanget

Fel! Okänt namn på

betona att sociala kooperativ inte får vara ett steg i en privatisering av verksamheter som bedrivs av den offentliga sektorn, utan skall ses som komplement.

Utomlands, företrädesvis i Sydeuropa, finns s.k. sociala kooperativ. Dessa företag arbetar med människor som har svårt att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden. Dessa sociala kooperativ är arbetskooperativ som säljer varor och tjänster på marknaden. I Italien finns en speciell kooperativ lagstiftning. Där är kooperativ en lagreglerad företagsform. Många kommersiella företag drivs kooperativt. Flera av Italiens största företag inom bygg-, jordbruks- och metallsektorn är kooperativ. Men det finns dessutom en speciell lagstiftning som reglerar de sociala kooperativens verksamheter. Exempelvis måste ett socialt kooperativ ha minst 40 procent "arbetshandikappade" som kooperatörer. Det finns också lagstadgat hur eventuella överskott får eller skall fördelas mellan investeringar och löner samt hur mycket det måste finnas som fonderade medel, motsvarande aktiekapitalet, i kooperativet. Om ett företag uppfyller de krav som ställs för att det skall klassas som ett socialt kooperativ finns vissa skattelättnader att få. Detta motiveras med att kooperativet finns på marknaden och överlever genom att sälja sina produkter. Men det sociala kooperativet har vissa marknadsmässiga nackdelar i jämförelse med andra företag som verkar på samma marknad, nämligen att minst 40 procent av kooperatörerna oftast har något nedsatt arbetsförmåga.

I Sverige har den kooperativa verksamheten fått en annan inriktning och utformning. I stora drag har vi fyra olika typer: producentkooperativ (företrädesvis inom jordbruket), Konsumentkooperativ (t.ex. Konsum och HSB), brukarkooperativ (t.ex. daghem, solarier, som drivs av PSO) samt sociala kooperativ i rehabiliteringssyfte (finns ofta i anslutning till den psykiatriska vården eller till omsorgsverksamhet).

Framför allt innebär det sistnämnda ett nytänkande inom den psykiatriska rehabiliteringen och har såvitt det hittills kunnat bedömas uppvisat fina resultat och ökad livskvalitet för dem som ingått i kooperativen. Dessutom är kostnaderna lägre än vid traditionella behandlingsmetoder. Det är möjligt att detta är en framkomlig väg som bör uppmuntras.

Det italienska exemplet, som vi ovan redogjort för, tar ytterligare några steg framåt och är, för våra förhållanden, väldigt avancerat i och med att det i praktiken kombinerar alla fyra typer av kooperativ. Vänsterpartiet anser att detta bör utredas. Trots den utveckling som skett i EU och den positiva utvecklingen som kan förmärkas i Sverige har riksdagen avslagit motioner som önskat åtgärder för att underlätta start och drift av sociala kooperativ. Det finns lagar kvar som begränsar möjligheten att inrätta eller stödja sociala kooperativ. Det handlar bl.a. om lagen om offentlig upphandling, konkurrenslagen m.fl. Vänsterpartiet anser fortsatt att dessa lagar måste ses över så att de inte förhindrar eller försvårar bildandet av sociala kooperativ. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2005

Ingrid Burman (v)

Kalle Larsson (v)

Gunilla Wahlén (v)

Elina Linna (v)